

Any XVIII

Barcelona 5 Octubre de 1905

RF

Tot en lo mon li somriu
 Te un Romeo que 's desvi
 per ella... (jah, estrafalari!)
 y té un tio millonari
 que no veurá 'l nou estiu.

DE DIJOURS A DIJOURS

Es dintre el ram de las ciencias, ahont lo principi idealista dels alemanys, es més ferm y més actiu; dona l' impuls inicial, pren l' interés de tons novells y de coneixements tractats de ma de mestra.

L' anàlisis dels espectres, es tan sols una de sas moltas manifestacions; una de las més maravellosas invencions del sigle, l' espectroscopi, es obra de dos alemanys, Bunsen y Kirchhoff, que ab son invent, han comprovat l' existencia de materias terrestres al sol.

Entre-mitj de la munió d' idealistas alemanys, s' hi trovan una colla de sabis, homes de ciencia, qu' han posat lo nom d' Alemanya dalt dels núvols.

Posarém tan sols alguns noms per comprobarho. Lo metje Czermack, ha inventat lo laringoscopi coincidint ab l' invent d' un espanyol en lo catedràtic Helmholtz, que s' un filòsof, es l' inventor del oftalmoscopi, qu' ha revolucionat la medicina oftálmica, per sos descobriments, en las lleys naturals, que regeixen els acòstichs.

Els descobriments del ácit salicilach, de la cocaino, y de lo més modern de la sacarina, son de la ciencia alemanya dels nostres temps. Els descobriments del doctor Koch, ben coneguts de tothom, han cridat l' interés científich del mon civilizat. Els Raigs X, del sabi Rotea, no més s' han d' anomenar y se sap que son un gros triomf de la ciencia alemanya.

Ab lo doctor Vischow tenia no tan sols un dels més eminentes antropólechs, sino un fisiólech como no se 'n pot esperar cap més. Tocant á lo ram de la cirujia, 'ls noms d' en Langenbeck á Berlin; Billroth á Viena, Nussbaum á Munich; Scansoni, á Vinzburg; Esmarch á Kiel, parlan per ells sols.

Tocant á Jurisprudencia' los noms de Windscheidt, de Leipztg y Encist, que ja es mort y lo doctor Von Holtzendorf, de Munich, son de reputació universal, com ho son també 'ls eminentes estadistas doctor Ernest Engel y Laspeyres.

Al ram de l' historia, Momseu, viu encara per' atrapar las investigacions modernas y va ajuntat al nom de son mestre y collega Leopold von Ranke. En Geologia, els professors Lirkel de Leipzig, y Rosenbusch, d' Heidelberg, son molt considerats, com també G. von Richthofeu de Berlín, ho es en la Geografia.

En las ciencias especulativas y metafísicas, homes com Eduart von Hartmann, de l' escola pesimista, que potser sens adonarsen s' en va cap Herbert Spencer, quin influix se 'n deixa sentir fondo en sa terra; y Moritz Carrière, lo capitost de l' escola real idealista; tenen un lloch ben guanyat.

Ab aquestos, podém assenyalar en Paul de la Garde, qu' encara que no fos molt ben considerat mentres visqué, fou regonegut després de mort com un dels pensadors polítichs més originals, y Frederich Nietzsche, fa poch temps mort en una casa de boigs, quins brillants escrits filósófichs, han mogut l' atenció de tota l' Europa.

Mes que fuji del nostre objecte, l' únich que 'ns permésen aquestas crónicas lleujeras, hi fer res més que citar uns quants noms per ferls coneixer, d' entre mitj dels que representan l' Alemanya al estat present. Hi ha una circumstancia qu' hem de fer ressaltar molt més que passarla per alt, y es. que to's aquets homes eminentes tenen un puesto ben pagat per l' administració de l' Estat.

Ab dificultats se pot trovar ni un, dels grans homes d' Alemanya, que no estiga colcat en lloch que sigui profitós y l' habiliti á exposar y divulgar els fruits de son ingeni. A l' aquets homes se deu primerament que 'l qu' eran teorias, s' hagi tornat ordre metodich á Alemanya, y que 's verifiqui 'l proposit d' aixamp'ar els resultats prátichs de tota mena de travalls profitosos per son pais.

Aqui que som al pais de l' ampulositat... que tot ens ho gastém ab focs artificials de boquilla, prou fora ben profitós l' apendrer de la serietat dels homes científichs alemanys.

¡Tan de bó, poguer sols escarnir las sevas gestas.

CALIXTE PI Y XARAU

¡Trenta ratllas!

Pensa y ploma, poch vol pres,
molt hagueu de pernabatre;
quatre es després de la tres;
com son cinch, després de quatre.

Es gran lo meu tripijoch,
probant si 'l desitj se logra;
¡proposarme parlar poch
sent casat y tenint sogra?

Si, senyors; es tal com dich;
cad' any augment de maynada;
mon matrimoni es de rich,
ab butxaca netejada.

Mes igual revés y dret,
segur que ab diners, res s' esquerdi;
com no hi entra un centimet,
aixís no hi ha por que 'l perdi.

Tant bon punt cobro mon guany,
que ab má plana 'm reb ma esposa,
y la sogra ab por d' engany,
mira ab la dreta ben closa.

Com bon súbdit, no vull crits;
sogra y dono, fan de reyna;
¡es la vida! bons marits;
Deu nos dó salut y feyna.

Pensa y ploma, ja n' hi ha prou;
retireuvos per adustos;
vintivuyt, va 'l vintinou;
ab la firma ¡trenta justas!

JAUME CASAS PALLEROL

TONTERÍAS

Quan va partirne ma esposa
ho vaig sentirho en excés:
Y are exclamo:—¡Verge pura
feu que no torni may mes!

Son las donas tant perversas
que bé deya Sant Antoni:
Si de día son diables,
á la nit son lo dimoni.

Lo día que 'm ván casá
va ploure omplintse 'l barranch
y 'm digué nn amich ab sorna:
—t' has ben ficat dins del fanch.

Tinch tres enemichs mortals
que ní véurels un ne logra:
lo sastre, l' amo de casa
y el dimoni de la sogra.

Al Cementiri ja hi tinch
dos jermans y una fillola,
tres cunyats y un gós petit
que morí de la verola.

«Sant-i-gosa,» aixís me diuhen,
y ni goso, ni soch Sant:
¿Perqué no ho só me preguntan;
—Home, porque no m' en fán.

La nit de nuvis sigué
pera mí prólech fatal
d' un horrorós melo-drama,
que 's vén imprés á mitj ral.

De totas mas pocsías
la meva dona ha ordenat
que fassin cap las mes bonas
á un cert puesto «reservat.»

Una carbonera guapa
deya aquet día á un Senyó:
—¿Ho veu jo? no gasto polvos.
—Que si; polvos... de carbó.

Deya una bacallanera:
—Qui vullga bon bacallá
que vinga, que tinch un morro
que no el cal pas remullá.

Las floristas son poncellas:
y els senyors que á comprá hi van
no buscan la flor més pura,
buscan... lo que trovarán.

Los trovadors pels castells,
los capellans per las tronas,
los ganduls pel Para-lelo,
y xarrant per tot, las donas.

Sobre ma tomba ó mon ninxo
á temps venir llegiréu:
¡Dorm aqui la «Mona eterna!»
¡Ja era hora! No 'l despertéu.

Estich tant segú que al Cel
tinch d' anar ab mossen Borra,
que al pensarhi ja m' agafan
fins ganas d' apretá á corra.

Escrich bastant malament
quan no tinch inspiració,
mes si 'm desperto aixerit
allavors ho faig pitjó.

Vullguí abrassarla, y fugí;
Per fi la vaig alcansá
y quan no li agradaría
que ara sempre hi vol torná.

Enterreume civilment
á la llúm pura del sol;
y grabéu damunt ma llosa:
—Aqui descansa un «bunyol.»

Tres pichs dongui al despertá
digué una dama á un amich,
y ella al llit encar gosava
quant ell dongué l' últim pich.

Quan la Pepa 's va casá
era flaca y tota esquena:
Fá nou mesos y está, fills
que sembla la lluna plena.

Després de la nit de nuvis
tots dos son óptichs de veras;
sens que ningú els ho ensenyés
han après bé de fé ulleras.

MARCELINO SANTIGOSA

Qüento dialogat

- ¿Y donchs, Pep, que 't deixas la barba?
—¡Qu' ets ignorant, Cirilo!.. ¿no sabs qu' aquesta nit han fet una agafada?..
—¿Y, qué?
—¡Home, res; qu' entre 'ls presos hi havia 'l meu barber y, naturalment, are!..
—¡Ah, ja; tens el barber á la presó!
—¡Aixó!
—¡Qué díus, Pepl!..
—¡Lo que sents; tal com raja!
—¡Renoy!.. ¡Si, qu' «amigo», t' ha crescut ab una nit!
—¿El qué?
—¡La barba, homel! ¡Já, ja, já!
—(¡Planxa; ja hi ficat els peus á la galleda!)

ABELARDO COMA

Fullas secas

¿Que 'l pa s' apuja? aixó ray
¿que l' abaixan? també, bueno,
si 'l pobre no 'n menja may
ni de blanch ni de moreno.

De Jaumes conquistadors,
per la Ramb'a 'n van á collas,
que conquistan ab els ulls,
mirant per detrás las noyas.

RAMONET DEL CAFE

Cantars humoristichs

Sempre vas tiessa y tibada
y ets á més salada y prima
per xó, y res més que per xó
m' agradan tant las sardinas.

Si ta mare 't díu que marxis
no vull que dormis al ras,
que l' estable de ma casa
es molt gran pels ruchs que hi ha.

RAMPELLS

Lo de sempre

Ell se pensa sé un *corrido*,
ella 'l desmenjat li fa...
y al final de la conversa
ell... se l' emporta á sopá.

Camándulas

—¡Bufó! ¡maco! ¡no t' enfadis!
tu ets lo meu amor constant...
y altres bestias, que com tu
me regalan son *arjant*.

SORT... FINESTA

Al escriptor y amich, J. Bosch y Romaguera

Vaja Sisco, que be m' hi deixarás tenir un parell de ralets á n' el teu décim. —

— Cal L' hi comprat per mi tot sol, aixís es que no m' atabaleu mes, que no estich per fraccions ni retallets; vuy esser rich un cop á la vida.

— Mal company!

— Mal amich!

Y de desagrahit, d' egoista, d' orgullós y de tot, se 'n va sentir mil palestras el pobre Sisco; mes éll, ni feya cas dels companys de feyna, ni consentia per partida doble que li paguessin una sola apuntació de pesseta. La sort la volia tota per éll; únicament per éll y li doldria si li podia tocar una de las grossas, ferne reparticions. Y per aixó va adoptar el sistema de no deixar tenir ab aquell 1504, ni mitja pela á ningú,

Y es clar: els companys del taller, xicots aixerits, y més trempats qu' els ginjols, cada hu hi deya de las sevas; els uns recriminantlo y els altres escarnintlo, pel cas que la sort fos amiga del pobre Sisco.

Ell, esperava ab ansia febrosa el día del sorteig; cada dia li era un any, y cada hora un día.

Per fi va arribar el 30. De bon matí aná á la fábbrica ab l' alegría al cor y ab el presentiment forsa agradable de que havia de treuren una que no li caigués aixecar malls ni pessas.

Aquell matí era el deliri de brometas, copets suaus á las espatllas del pobre home, y alló de

— Apa, Sisco, que si treyéu hi deurá haver bona arrossada al Besós!

— No 'n caldría d' altre — ell deya somrient de joya, mitj convensut de la propera fortuna.

— ¿Hi deurá haver café y puro, eh, Sisco? — l' encarregat li deya.

— Y puro ab braga, d' aquells que volan y els treballadors apenas n' arrepleguém cap.

— Y jo que no fumo, ¿qué 'm donaréu á mi? — exclamava el xerrich rasantse el cap de content.

— A tu, una pela porque 't compris unas espardeñyas novas.

— Altre feyna hi ha: la pela me la donéu y en lloch d' unas espardeñyas me compraré un estel y una bomba.

— Y mentres la conversació animada 's desarrotllava ab plena satisfacció de tots, uns crits famellenchs, cridavan ab tota la forsa de llurs pulmóns.

— ¡La Lotria! ¡La tercera á Barcelona! ¡La Lotria! Sentir els crits y fugir del treball en Sisco per anar á comprar el diari, fou cosa d' un segón.

El pobre obrer no caminava, sino que corría cridant á la mossa que venia 'ls diaris:

— ¡Eh!.. ¡el diari! ¡Tú! El diari.

Casi li va pendre d' una revolada, donantli els cinch céntims, que caygueren á terra ab la pressa que duya en Sisco pera mirar aquell 1504.

Els seus ulls llampejant no vejeren els números ab la claretat precisa pera cerciorarse si certament era correspost per la anhelada sort.

Tingué que gratarse 'ls ulls y guaytar poch á poch

tot l' enfilera de números petits y grossos.

Desde la porta del taller, el guytavan els companys ab la més escrupulosa curiositat.

La cara d' en Sisco, prengué de sopte un color encés com si per darrera de las galdas ó á dins de la boca hi hagués d' esclatar un foch aclaparador: los ulls se li obriren ensenyant tota la blanquesa de las órbitas, y sas mans s' aixecaren enlayre amanyagant el diari que á la ma dreta tenia.

Els que 'l miravan quedaren anonadats, no sabent si de la broma que tant se l' havían carejat, se tornava ab certa realitat, y els ignoscents anavan á esser ells. La veritat que 'ls obrers se feyan creus y sentían vergonya per las mofas ab que no havían deixat tranquil al pobre treballador.

En Sisco, batentli el cor y espurnejantli els ulls, corregué vers á sos companys que 'l reberen ab els brassos oberts. El sanglot li privava de dir un mot. Per fi refentse y clavant una mirada á tots, els digué:

— Teniu: aquí hi ha 'l diari. Mireu si veyeu el 1504.

L' encarregat, posantse las ulleras, va mirar per damunt dels vidres; fentlo convence de que el primer dels cayguts á Barcelona era aquell número qu' en Sisco comprá á la Rambla de las Flors: el 1504.

¡De felicitacions, promesas y abressadas, no 'n volguéu més!

Ell deya rihent y plorant á l' hora:

— Per la meva filla estich content: al menys podré heretarla; no patirém may més y farém caritat als pobres.

— Tots els companys convensuts de que la fortuna havia caygut á mans d' un lleal amich, afanyador obrer, tingueren alegría: fins l' amo ab tó rialler, li digué:

— Y que á la festa d' aquesta arrossada, m' hi haveu de convidar; jo pagaré 'ls postres.

La satisfacció d' aquell día y més ensopegantse ser dissapte, fou indescriptible.

El Sisco demaná al amo per fer festa á la tarde, y al anarli aquet á pagar la setmanada, li digué el Sisco tot content:

— No la vull, Sr. Serra: quedissela á compte del dinar, que hem de fer al Besós.

L' endemá era diumenge. Siga causa de l' alegría que va afectarlo d' una manera terrible, ó be la febre que va aclapararlo, el pobre Sisco, tingué de bon matí uns dolors y punxadas aprop el cor, que l' obligaren á quedarse al llit, y ab la necessitat d' haver d' avisar al metje més que corrents. Aquet, després de revisar al malalt, estengué una recepta, y digué á la pobre dona y filla, que si per desgracia una d' aquestas punxadas li tocava al cor, no fora estrany, que succhís una terrabastada.

S' en aná el galeno, y al cap de poch, aquell infortunat home, deixava d' existir, sense el pobre donarsen compte.

La desgracia sorprengué als companys del taller, no sabentse avenir de tan infausta nova.

El dilluns, molts obrers acompanyats del amo, van anar al cementiri á acompanyar al pobre Sisco. Las conversas eran moltas, y cada hú hi deya la seva, fuetejant els uns 'ls diners que matan, y á las loterías, que son més criminals que 'ls lladres del camí ral.

— Del mal al menys — deya un dels treballadors.

— ¿Per qué Gregori?

— Perque deixa arregladas á la seva dona y á la filla, ab uns quants mils de drets.

— Ab aixó tens rahó.

— ¡Qui li havia de dir, al pobre Sisco! ¡Pobre home.

Y de conversacions aixís, y d'exclamacions d'extranyesa, no 'n vulguis més... Tothom s'en feya creus.

*
**

Al cap de quatre días de ser enterrat l' obrer, una dona d' edat y una jove, entravan á la botiga de *Loterías* de la Rambla de las Flors.

Anavan totas endoladas, y á la má hi duyan el bitllet, causa de desgracia... un xich consoladora pera la viuda y filla d' aquell obrer.

Entraren, y ab amabilitat, donaren aquell dècim á n' el amo, que llegint el diari s' estava repapat darrera del taulell del despaig.

L' home agafá la *llista oficial* de Madrit y després de mirar ab atenció llarch rato, torná el dècim á las pobres donas dihentlihi:

— Senyoras aixó es un paper mullat; aquet número, no ha sortit premiat.

— ¿No es el 1504, la tercera que ha sortit premiat el bitllet? — Digué la mare tremolant com una fulla al arbre.

— No, senyora; lo tercer es el 1304 hi van dos cents números de diferencia... Aixó es una equivocació de vostés.

*
**

El plor que llensaren las nostras dugas donas, fou digne de llástima.

¡Fou més amarch encare, que 'l que derramaren quan el pobre Sisco doná el darrer badall de sa vida. .

Fiheuse de diaris y fullas...

Els van ser la causa de la mort d' un noble y honrat jornalero.

EMILI GRAELLS CASTELLS

la desconsolada viuda

de M. Escríu y Fortuny

No s' ha post, no, lo sol de ta vida:
no ha finit eixa llum celestial,
que tornava ta cambra florida
niu de ventura, somni ideal.

Per Deu, no ploris, calma ta pensa,
no mortifiquis mes lo teu cor,
la vida es llarga, eterna, inmensa,
vida de lluyta, vida d' amor.

Tingas coratje, fè y esperansa,
en el pervindre, en el demá;
tras la tempesta vé la bonansa;
tras de la fossa hi ha un mes enllá.

Hi ha un' altre vida, un' altre historia,
molt mes hermosa, molt mes sublim,

hi ha mes ventura, mes llum, mes gloria,
que no en la terra, qu' es un abim.

Oh! no, no duptis, martir insigne,
que 'l dupte mata y es trist duptá;
l' espós dolcíssim, amant y digne,
es viu encare, sempre ho será.

Si be ho escoltas t' ho diu la brisa,
t' ho diu la lluna, t' ho diu lo sol,
y ab pur llenguatje que 'l cor encisa
las flors t' ho diuen ¡preciós consol!

T' ho diu la plana, t' ho diu la serra,
t' ho diu lo dia, t' ho diu la nit,
t' ho diu Natura, en cel y terra,
ell viu y lluyta, ell no ha finit.

Si 'ls teus ulls ficas en la estelada
un estol d' astres y mons veurás,
en ells un día ¡dolsa jornada!
l' espós dolcíssim hi trobarás.

En ells un dia veurás somriurer
com altras horas lo teu amor;
calma ta pensa. . morir es viurer...
la mort es bálсам consolador. !

EMILI REIMBAU PLANAS

Coimbra, 26 - 9 - 1905.

EPIGRAMA

Lo noy gran de can Pau Tara
que vol passá per valent,
á tothom está dihent:
que may li han tocat la cara.

Mes al sentí aixó en Sevè,
va contestá desseguida;
aixó segú qu' es mentida:
te l' ha tocada 'l barbè.

LLEONART RENÓM

Prou d' aquet color

T' estimo, t' adoro,
per tu lo meu cor
s' encén y destrossa
al flam del amor;
de dia no dormo,
no visch jo de nit
y un rau-rau corseca
mon pit dolorit;
quan menjo sedejo,
quan bech busco pá,
si vull riure ploro,
si sech m' haig d' alsar.

— Aixó que 'm dius nena
es que no estás be,
¡fes que 't miri el metje!
¡creume á mi Roser!

— Carinyo, carmelo,
¡no 'm digas aixó!
— Bueno pues, xicota,
¡prou d' aquet color!

S. BRUGUÉS

No dant descans á lo ploma,
 d' ordres n' escriu á tot' hora;
 l' arcalde firma que firma
 y els guras ronca que ronca!

Las fiestas al bon Loubet
 serán de gran trascendencia;
 tots els carrers de Madrit
 s' omplirán de banderetas.

TEATROS

NOVETATS

Aquí, ni trayent 'ls cantants lo fetje per la boca á copia de donar pinyols, ni donant ópera diferenta cada nit, logran interessar al públich; tot á causa sens dupte d' haver posat al principi la taquilla massa cara y que las primeras óperas cantadas tingueren un desempenyo desgraciat y foren presentadas ab ridiculés extraordinaria.

Lo Sr. Castellano, director y empresari de la companyia, pot donar las gracias al agent que li va servir de *cicerone* per lo be que 'l va *ilustrar*.

Els artistes de la companyia, son tots molt bons miyons y en certas óperas com *L' Hebraea*, *Il barbiere di Siviglia*, *Rigoletto* y *La Boheme* ab justicia han sigut aplaudits, pero la mala impressió del primer dia, no 's treu ni á fum de sabatots.

Tal com se va prometre, hem lograt per fi saborejar la ópera de Leoncavallo *Zazá* que va sortir ben feta y ben cantada, tant individualment com en conjunt.

L' Agostinelli en la protagonista, sembla que 'ns digués ménjam, y com cantanta y com actriu y... per tot lo demés, es una gran dona.

Lo tenor Carpi y lo baríton Arrighetti, se portan com braus.

La ópera *Zazá* s' ha de sentir més d' un cop per jutjarla musicalment, ja que la trovém feta de ma mestre, tant en l' armonia com en lo contrapunt y ademés acertats los recitats, que han de ser lo *clon* d' una obra d' aquestas qu' en diríam modernistas.

La inspiració quan ix, té vistas á *La Bohème* de Puccini, per escassejá forsa 'l plany que ha fet popular á la Mimi y en Rodolf.

Pera ahir estava anunciat *Otello* ab lo concurs d' en Gnaccarini y pera avuy *Mefistófele*; es á dir ópera diferenta cada nit.

Com á variació, no sabém de cap més companyia que n' hagués donat tanta, per lo tant com siga que are s' ha concedit una extraordinaria rebaixa de preus de entrada y localitats, no hi há rahó que justifiqui l' abandono del públich.

CATALUNYA (ELDORADO)

L' aponderar 'ls mérits y primors artístichs de que fa gala cada vetlla en Ferruccio Garavaglia, ab la companyia que porta á son manament, es materia tant llarga... que no 'ns bastaría l' omplir totas las planas de LA TOMASA encar que fos doble gran.

Com general expert que dirigeix una batalla, en Ferruccio Garavaglia 's trova á las taulas per tot... present y ausent.

De primer *Il Cardinali* que fou l' obra de presentació y qu' en Garavaglia te ben estudiada, fentne 'l *tipo* del Médicis, aquell prelat de l' Iglesia enribetat d' escéptich, ab tot 'l «*rumbó*,» grandiositat no pas ampulosa, y galanura que l' autor hi ha posat á mans vessadas.

La posa, 'l gesto, l' accionat majestuós, lo somris de la cara, sempre neta de ratllas y potingas, tot ho crea l' actor italiá, com may pogués somiarho l' autor de l' obra inglesa en Parker, que 'n feu novela... ni

'l dramaturg Camillo Traversi que 'n feu drama per durlo á l' escena.

Aquí es grandios en Garavaglia... donchs, aixó es res, quan ve *Il capitán Fracassa*, tret de la novela d' en Theofil Gauthier y arreglat per en Giorgeri y en Signorini.

Allí si sent la vida bategar; aquellas figuras son tretas dels quadros d' en Rembrant... 'l mateix Maissonier no hi trovaria res que dir, ni en dibuix ni en color.

Y tot aixís.

Fine di Sodoma d' en Sudermann, es la creu de la medalla d' *Il Cardinali*; més entre-mitj de la crápula del protagonista, ¡quinas gamas de dicció, de ben parlar, de fer sentir!

Povero Piero d' en Cavallotti, es la mostra de l' alta comedia italiana á l' estil francés... ¡d' en Dumas y d' en Sardou!

¡Quanta tendresa, aquell pobre geperut!

L' art, no te escolas quan es ben fet, y 'ls aymadors de la bona dramática sían d' una ó altre lley, no poden deixar cap representació en vaga.

¡Es de sentir que n' hi hagin tant pochs á Barcelona!

¡Sempre 'ls *ducentis*! y quan lo gros públich s' en adoni, ja haurá fet tart.

GRAN - VIA

Després de tot el farrigo-farrago, vé *La Reina del couplet* que sols per la manera de presentarse á las taulas, ja 's veu que li fan honors de tal, tenintla en l' estima que podran tenir al mateix Mr. Loubet quan vagi á Madrit.

L' obra, te mes condicions per entusiasmarm al galliner, que no per la gent de paladar fi; mes els autors de la lletra, com els de la solfa, se 'n surten ab desembrás y saben trobar la corda sensible.

Las tiples Mesa y Baró... acompanyadas dels mascles de la colla, en treuhen tot lo partit y no cal dir que treballan ab la bona voluntat que 'ls fa tan estimables, ¡se 'n cuyda en Gill... ja s' ha dit tot.

Lo decorat escénich es de primera qualitat, tan ben fet, que fa tota l' ilusió d' un incendi verdader, ¡com que lo primer dia hi va haver qui fugía del teatro!

La comparseria y accesoris, encertats... ¡Tóquila Sr. Bruguera! vosté es un artista... ¡Li doném l' enhorabona.

TIVOLI. - CIRCO EQUESTRE

Per forsa l' Alegria, deu tenir una *Mascota*.

Quan 'ls teatros son vuits de gent, aquest Circol encara te plens, y la gent se 'n te d' entornar perque no hi cap.

Certus es que no badan 'ls amos d' aquesta sala, perque ara han presentat la *troupe Freire*, quins travalls s' han de veurer per poguerho creurer.

Las camas y brassos d' aquells 3 homes son d' acer *Siemens* segurament y 'ls 3 xicots, han de ser de goma... ja ho mirarém de saber del cert, y ho xerrarém aquí la setmana entrant.

Dimars .. un atleta novell á la companyia. 'S feu passar pe 'l dessobre un *automóvil* ab 1500 kilos de pes...

¡Y no va fer desgracias!.. pero va fer posar la pell de gallina.

UN COMICH RETIRAT.

La Mercé

Com que no li han fet cap festa
la Mare ab rabia s' encén,
pero 'l Fill, tot fent ganyotas
s' ho ha prés tot alegrement.

CORDONENAS

FULLAS SEGAS DE LA HISTORIA

I

La *Gazeta d' Alemanía* publicá en l' any 1609 la següent nova:

«Lo govern ha anunciat la presó del Sr. Galileo Galilei, de Florencia, professor á Padua, porque ha inventat un instrument ab lo qual poden veurers' los llochs més llunyans com si estiguessin aprop, mentres que 'ls objectes més pròxims apareixen més grans que á simple vista.»

II

Una lámina del sigle XVI, grabada per en Galle, representa l' interior d' una imprenta á Holanda, y ofereix la curiositat de que tots los operaris treballan cenyint l' espasa y van vestits com gentils-homes.

Los impressors tenían dret á vestir-se com los nobles y á cenyir espasa.

III

Barcelona siguié, *in illo tempore*, una de las ciutats espanyolas que figurá en primera línia pera impulsar y extendre l' art de la litografia.

En l' any 1825 s' establí aquí 'l primer taller, y fins á 1840 s' estigueren fent bonichs treballs litográfichs que forman avuy una colecció variada y curiosíssima de modas, usos y costums d' aquella época.

IV

Segons irrefutables datos històrichs, los espanyols, exceptuant als xinos y als indios d' América, fóren 'ls primers habitants del mon modern que conegueren 'l tabaco y establiren la costum de fumarlo.

V

Ballant la comtesa de Salisbury ab Eduart III, rey d' Inglaterra, deixá caure una de sas lliga-camas. Recullintla el rey, notá que á molts dels cortesans se 'ls hi escapava 'l riure. *Honi soit qui mal y pense.* (Malehit sigui qui mal-pensi) - digué 'l monarca - Lo qui avuy se 'n riu, demá tindrà á gran honor portarla». Y va instituir l' ordre militar de la *Jarretiera* (de la lliga-cama,) que 'ls cavallers de dita ordre la duhen al genoll esquerra, y la reyna al bras. L' únich general espanyol á qui s' ha nomenat cavaller de la *Jarretiera*, ha sigut en Martínez Campos (Descansi en pau).

VI

Per demostrar que 'l luxu ha sigut un vici de totas las épocas y edats, cal no més citar per tractarse - com si diguessim - del nostre país, que l' any 1382 se promulgá una lley á Aragó que prohibía adornar 'ls vestits y calsas ab perlas, pedras preciosas, brodats, ó ab altra mena de guarnicions d' or y de plata, (que alashoras l' or lo feyan anar á puntadas de peu, al revés d' ara qu' es ell qui 'ns hi fa anar á nosaltres), y solzament era permés l' us de passamanería y trenas de seda.

Lo rey D. Martí, enterat de que algunas personas de *quartos* duyan trajos arrossegant y las donas vestits molt llamatiús y engrescadors que induhián á pecar

(diu la Historia) disposá, baix la multa de deu sous per cada día que 's contravingués la disposició, que las robas fossin senzillas y no passessin dels talons, qual pena va ferla extensiva als sastres y modistas que confeccionessin las vestimentas fora de lley.

Lo coleccionador,

PEPET DEL CARRIL

*Seguirá... un' altra setmana,
ó... quan me dongui la gana. - VAL.*

Campanadas

Als Estats Units d' América, saben fer totas las cosas á l' engrós.

Es 'l director, ó més ben dit un dels directors de *La Equitativa* de Nova York, Mister Paul Morton, qu' es un peix que 's porta l' amaniment.

Els cabals de la Societat, s' han manegat sordament y sota las miras d' interés particular dels presidents y dels vis...

Quan s' ha descobert la jugada, ningú ha volgut las culpas, com succeheix sempre á las grans Societats.

¡Com qu' aquí no 'n tenían de manxayre, per donarli las culpas!

Las juntas en pes, han dimitit ¡oh, aixó prou!.. y han sortit directors y vis-directors nous... flamants!

Los cabals de la Societat són 'ls mateixos, ¡quan de me- nos oficialment!

Els números diuhen, tot 'l que s' apunta... més ¡ja poden ben apuntar si la caixa no tira!

Es la carabina de l' Ambrós.

Han cercat la cooperació d' en Grover Cleveland, més aquest home no 's vol barrejar ab en Rockefeller y en Morgan, negociants de cap viu... y d' ànima negra.

Manca aclarir 'l desfalech de 635 000 pesos misteriosos... que jutjes y advocats no 'n poden treurer l' aygua clara.

Quan 's tracta de peixos grossos, més s' estiman deixar escapar 100 delinqüents, qu' agafar un Paul Morton á la presó.

¡Si vols estar ben servit feste tu mateix 'l llit!

¡Qui tingui quartos per arreconar, que 's compri una guardiola!

✱

Tot just firmat lo conveni Inglés-Japonés... un altra prova de l' ajuda que 'ls primers han donat als asiàtics en la prop passada guerra ja 's comensa á mostrar l' iniciativa individual de tots dos païssos, y á mostrars la platxeria que l' acort ha motivat.

A Liverpool s' ha fundat una societat marinera anglo-japonesa, ab compta cabals per 125 millons de franchs.

L' esmentada companyia, tindrà 40 barcos de 2000 á 8000 tonells, 'ls mateixos que 'l govern Nippó havia comprat, per conduhir tropa d' un lloch á l' altre, per mor de la guerra ab Rússia.

Altres barcos de la mateixa companya de 10.000 á 20.000 tonells, donarán serveys de Liverpool, Londres, Ambers y 'ls ports francesos.

Els empleyats de la Societat marinera, ja son tots á Liverpool... y tots son Japonesos.

L' Inglaterra, sembla que dormi... y te l' ull ben obert. ¡Aquets inglesos, may badan y son 'ls amos!

✱

Diumenge passat, 's va fer á París l' inauguració del monument alsat á La Rochelle per memoria del afamat pintor y escultor, en Eugeni Tromentin, mort en l' any 1876.

Fará cap al acte, lo sub-secretari de Bellas-Arts, Mr. Dujardiu-Beaumetz; y serán asistents al acte totas las notabilitats artísticas y literarias de Fransa.

L'esperit de germanò, 'l tenen més ben posat que nosaltres.

Aquí 'l que mes... y 'l que menys, 'ns menjaríam 'l fetxe, 'l un del altre.

*

Lo govern grech, feu una crida per tot lo mon, cridant als artistes per un concurs, y triar ab un fort premi, 'l que presentés 'l mellor dibuix per sellos de correu, que l' Estat Helénich volia emetre per las festas dels Jochs-Olimpichs, ara restaurats.

S'ha donat 'l fallo y s'han emportat 'ls premis oferts, guanyant els dibuixants y pintors de Paris.

Els francesos están d' enhorabona.

Paris, sempre trumfa!

Casi tots 'ls grabats triats, representan figuras y escenas mitològiques, reproducció d' antigas palestras, ceràmiques vellas y models rars de numismàtica.

Els sellos d' un y dos lepts reproduheixen una moneda de quatre dracmas de plata, de l' isla Cleos, que corria pe 'l mon 509 anys avants de l' era cristiana.

L'original es una de las pessas de més valer arqueològich del mon.

*

Lo qu' acaba de succehir al teatro de Constantinopla, te molta semblansa ab l' argument prou conegut de *El duo de la Africana*.

Un escàndol de primera, per mor d' una *prima donna*, ha trencat lo curs d' una representació... y s'ha acabat, com 'l rosari de l' Aurora.

Lo públich, fou expolsat de la sala, pe 'ls *Mementos y companyia* d' allà, que vol dir policias, a cops de garrot.

¡Res, feyna de matalassers!

Redoum Pacha, prefecte de Constantinopla, accionista del teatro y home d' anar entre bastidors... anava enamorat de la primera tiple.

De prompte, s' en adonà, que 'l tenor Lebany era son contrincant y s' enduya las *primicias*.

De cop y volta, va dar de baixa 'l tenor, esborrantlo del quadro dels cantants y donantli un substitut... que no fos tant llarch de dits.

Mes en Lebany a las instancias del poble, sens guardar miraments a l' expulsió, surt a l' escena, guapo, y conquistador, com sempre..

Reché 'l fill del prefecte, surt al prosceni y parlant al públich li diu que s' en vaji del teatro. Els espectadors, no ho volen, cridant ¡Visca en Lebany! comensant una pluja de trastos, que cau damunt del cap del fill de l' *arcalde*, que 'n surt ab lo cap badat com una magrana.

Sonan pitos, cundeix l' alarma y cent *polissóns* garrot en ma omplenan la sala, entau' antse batalla campal. ¡Tothom s' hi tornava!

Al cap d' un hora, restan 60 ferits, que las *ambulancias* portan a l' hospital... y s' acaba la funció ab un *pateo* que ni 'ls de Madrid.

*

En el Centre Fivaller han comensat els ensatjos del drama en quatre actes y en prosa, original de nostre company en Emili Graells Castells, que porta per titol: *Drama vulgar*.

L' estrena tindrà lloch d' els dias 15 al 22 del corrent

*

Catalá qu' has anat a Madrid, no pot ser... ¡es impossible! que no l' hajas anat a veurer, de bon grat, com amich ó be per la forsa dels teus quefers...

Parlém d' en Joseph Robaudonadeu-Corcellés, el cònsul dels catalans a Madrid... ¡mal dit!.. l' amich de tots, el servent, que 's desvetlla per quins no coneix, ni de vista.

Anys enrera, fou un personatge molt popular a Barcelona.

Ara, més envellit ho es a Madrid... sempre tant frescal y campetxano, disposat per servir a qualsevolga hora que se 'l necessiti.

Bon catalá... ferm republicá dels federats, com amich sencer y lleal, tanca en son si, dugas penas molt fondas dins l' ànima.

L' una, es 'l poguer veurer instaurada la República.. ¡qu' ell encara deu somniar! ¡Ja tornarà!

L' altre: la recordansa de l' esposa que 'l volgué deixar a la terra, sapiguent del cert que 'n Rubaudonadeu sols hi faria serveys.. ¡que 'ls amichs y paysans lo necessitaven!

Na Julia Roger y Pocheville, va morir joye, estimada de tots y quan 'l mon podia ser per ella... ¡no pas vall de llá grimas! sino de dolsuras.

Bona artista de cap y del cor... primer premi de violí dels conservatoris de Paris y de Madrid... y per sobres de tot, fou la muller de 'n Rubaudonadeu, qu' ho vol dir tot.

Per ella pe 'ls seus seus ascendents, dona profunda battallada LA TOMASA de quina sols estira la corda ab greu dolor, aquest anónim campaner, qu' es 'l darrer de la colla.. ¡no tornarà!

¡Que 'ns perdoni en Rubaudonadeu... si en lo VII recordatori de la mort de sa muller benvolguda, hem parlat d' ell, mes que 'ns permetia la seva modestia y humiltat que reconeixém.

Per atenta circular qu' agraphim molt, som convidats pe 'l senyor Director del setmanari de Madrid *El Municipio* no sols al bescambi de números que farém gustosos; sino també a donar permis pera traure facsimil de la primera plana de LA TOMASA y insertar al número extraordinari que d' *El Municipio* volen oferir a Monsieur Loubet, su ara quan vaji a la Cort.

No hi podém posar tatxa

Tot quant sia per honorar al president de la República Francesa, es del nostre agrado... mes que 'l trovém ab malas companyias.

Ara, en quant als retratos dels redactors y director de LA TOMASA se 'ls tindrà d' espinyar, penque som un xich lletjos—¡forsa, la veritat!—y no 'ns agradan las exhibicions, entremitj de tanta gent granada, y de tants galons com s' usan per Madrid.

¡Aquí 'ls campaners de La Seu, portém catxuxa encara!

¡Som pagesos!

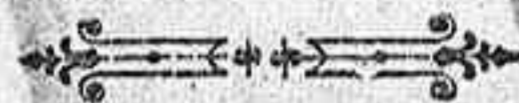
Lo treball literari, que 'ns demanan, prou que 'l faríam, be ó mal engiponat, si 'ns deixavan dir lo que voldríam y escriurer en catalá que del altre modo no 'n sabém.

Trobém molt mal fet y fins critiquém, qu' entremitj de la gent de be, vulguin ficarhi la policia, ¡com se coneix que son a Madrid y no saben lo qu' es Barcelona!

Aquí la policia del govern centralista, sols serveix per dar mals ratos a la gent de be.. y ningú que s' estimi una mica. s' hi vol posar al costat ¡ni el retrato!

Com que 'l senyor D. Joseph F. Dodero Vazquez, potser no podria traure l' entrellás d' aquestas ratllas, no tindrem reparo en enviarli traduhidas gramaticalment si 'ns ho demana, fentli hi avinent que Monsieur Loubet, el president de la República Francesa, entén més be'l catalá, y li es més agrados, que no pas a molts madrilenys.

Som a sas ordres.

NOVETAT EN PROMOCIONS PER PROGRAMAS MENUS

ALTRA CINE ROSES ANUNCIS INDUSTRIALS

L' IMPRENTA BARCELONESA

S. Ramón, 6

IMPRESSIONS RÁPIDAS

EPESE

Conquistadors

Lo vellot li toca 'l peu,
l' altra la mira en excés...
y al cap-de-vall guanyará
'l que tingui més dinés.